

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 129. Residua eorumdem argumenta straminea esse ostenditur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

urendus, & uritur. Non est illa crudelitas, ab his ut severitas Medici dicatur. Severus in vulnere, ut homo sanetur: quia si vulnus palpetur, homo perditur. Sic ergo ista monuerim, fratres mei, ut fratres nostros qui peccaverint omni modo diligamus de corde nostro. Charitatem in eos non dimittamus, & disciplinam quam opus est demus, ne per salationem disciplina crescat nequicia. Ecce quomodo ex Matth. 18. in favorem assertionis nostrae arguit S. Augustinus, Chrysostomum homil. 14. in 2. ad Cor. secutus, ubi hanc rem. . . *summa clementia & benignitas, prestantissimaque moderandi rationis, nec vulgaris erga peccatoris salutem cura* etc. dicit. Ita proinde ratione Sacerdos verissime imitator est divinae misericordiae. Deus namque nisi plene conversis peccata non condonat, plenaeque conversionis gratiam facile non donat, ne per veniae facilitatem peccatores commeatum sibi faciant delinquendi, potius quam eruditionem non delinquendi, ut Tertullianus loquitur lib. de penit. c. 6.

1302 Obijciunt 22°. Leo Papa epist. 102. agendum esse dicit, ne difficultas veniae curationem faciat tardiolem. Et epist. 91. c. 3. In dispensandis Dei donis non debemus esse difficiles, nec accusantium se lacrymas gemisusque negligere.

Verum priori loco solum vult curationem fieri non debere tardiolem, quam Ecclesiae consuetudo, & Canones praescribunt. Posteriori loquitur de his, qui in tempore necessitatis, & in periculis urgentis instantia, praesidium penitentiae, & mox reconciliationis implorant. Extra quem casum, epistola illa 91. non alios, quam salubri satisfactione purgatos, ad Communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admittendos dicit.

1303 Obijciunt 23°. Catechismus Romanus p. 2. c. 5. n. 32. *ut qui seclerum conscientia agitantur, maxime salutare esse dicit, ut Sacerdoti, tanquam Christi Domini Vicario. . . anime suae morbos & vulnera aperiant. Statim enim parata sibi medicamenta inveniunt, quae non solum praesentis aegritudinis curanda, verum ita praeparanda animae caelestem quandam vim habeant, ut deinceps facile futurum non sit, in ejusdem morbi & vitii genus recidere.*

Respondeo quod medicamenta illa statim parata sibi inveniunt, si debita cum dispositione accedant; sed hoc primum Sacerdotes in penitente diligenter observare vult Catechismus n. 51. *si veram peccatorum suorum contritionem habeat, certumque illi sit, ac deliberatum, impoherum a peccatis abstinere.* Cujus defectu medicamentorum illorum effectum non percipere consuetudinarios, ac recidivos, de quibus agimus, experientia docet, cum facile, ut ante, in ejusdem morbi ac vitii genus recidunt.

1304 Obijciunt 24°. Gregorius Magnus l. 6. in c. 15. l. 1. Reg. *Plerumque (inquit) instanti Confessione agitur, ut confitentibus de cordis etiam conversione credatur. Ergo penitenti, asserenti se vere esse conversum, ordinati adhibenda est fides.*

Nego consequentiam: quia eam negat Gregorius ipse, dum ibidem ait: *Signum ergo vere conversionis non est in oris confessione, sed in afflictione penitentiae.* Tunc enim bene conversum peccatorem certimus, cum digna afflictionis austeritate delere nititur, quod loquendo confitetur. . . *In fructu ergo, non in foliis, aut ramis, penitentia cognoscenda est. Quasi arbor quippe bona voluntas est. Confessionis ergo verba, quia sunt aliud nisi folia?* Aliquando tamen instanti, id est importuna, & saepe repetita Confessione moventur Ecclesiae Praelati, ut coram populo velut conversi recipient Sacerdotes, & Reges lapsos, idcirco de culmine dignitatis dejectos (de his namque Gregorius loquitur immediate ante verba obiecta) etiam si probabiliter coram Deo conversi non sint, idque prop-

ter edificationem & salutem plurimorum, prout indicant verba sequentia: *Aliquando reproborum falsam humilitatem electi Praedicatoris accipiunt, ut exemplo eorum alii ad salutem perducantur.* Quomodo Samuel (in quo exemplificat Gregorius) reprobi Saulis Confessionem propter populum accepit, & cum ipso adoravit. Quomodo etiam Trophim Episcopi conversione utrumque probabili Ecclesiae contenta fuit, ut ipsum in sinum suum reciperet, & in amissam dignitatem restitueret, ob salutem populi, quem seduxerat, secumque ad Ecclesiam reducebat. Sed hoc quod ob urgentem necessitatem, ob communem utilitatem, salutemque plurimorum faciunt Ecclesiae Praelati, ad casus ordinarios extendere non licet: utpote in quibus Ecclesiae servari vult communes leges suas.

Obijciunt 25°. idem Gregorius homil. 26. in 1301 Evangelia dicit, *illos nos debere per pastoralis auctoritatem solvere, quos Auctorem nostrum cognoscimus per suscitantes gratiam vivificare: quae mirum curificatio, ante operationem redimendis, in ipsa jam cognoscitur confessione peccati.*

Respondeo 1°. quod in eadem homilia scriptum explicet, cum dicit: *Causae ergo penitendae sunt, & tunc ligandi atque solvendi potestas exercenda. Videndum est quae culpa praecesserit, aut quae sit penitentia secuta post culpam, ut quos omnipotens Deus per compunctum gratiam visitat, illis pastoralis sententia absolvat.* Sensus proinde planus & obvius verborum obiectorum est, quod absolventi sint illi, quos a Deo per compunctionis gratiam vivificatos Sacerdos cognoscit ex penitentia secuta post culpam, in ipsa Confessione sibi manifestata. Ex ea namque deprehendere potest internam vivificationem, ante ulterioris operis exhibitionem, id est antequam penitens illa faciat, quae facienda superflua a justificatis, ut in iustitia perseverent. De quibus 1° edictum agit scilicet 6. c. 13.

Respondeo 2°. nec illud, nec praecedens Gregorii testimonium facere ad rem. Quia Gregorius ibi non loquitur de consuetudinariis & recidivis, qui promissis sterilibus, velut absque fructu foliis, Confessarium saepius fecerunt, sed indeque suspectam de fallacia reddiderunt promissionem, quam in praesenti Confessione faciunt. Neque de peccatoribus magis, qui ad Confessionem veniunt absque praevius penitentiae operibus. Contrarium namque manifestum est ex contextu. De aliis autem peccatoribus loquendo, fatemur plerumque contingere, per ipsorum Confessionem, meliorisque vitae promissionem, satis cognosci internam ipsorum conversionem, ante promissionis executionem, quando scilicet nihil occurrat nec concurrat, quod suspectam merito reddat ipsorum promissionem. Assertioni proinde nostrae nec per umbram Gregorius contradicit.

CAPUT CXXIX.

Responsum eorumdem argumenta straminea esse ostenduntur.

1305 Obijciunt 26°. commune SS. Patrum adagium: *Apud Deum non valet mensura temporis, sed doloris.*

Respondeo illud etiam adagium proferri esse extra rem. Quid enim inde? Adagio illi libentissime subscribentes, dicimus & nos, apud Deum non tam valere mensuram temporis quam doloris, id est majori in pretio esse magnum ferventemque dolorem, quem brevi aliquando tempore divina operatur gratia, quam parvum tepidumque dolorem, quem majori tempore in se peccator exciravit. Propterea namque olim penitentiae tempus Episcopi breviabant illis, qui magno cum

seruore eam exequantur; protrahebant iis qui tepide & negligenter. Propterea etiam Chrysolomus homil. 14. in 2. ad Cor. ad hanc objectionem: *Sat diu pœnas expendunt.* Respondet: *Quamdiu queso? Annam unam, & alteram, aut tres? Atque temporis moram non quero, sed anime correctionem.* Hoc itaque fac demones, *sintne compuncti, sintne in melius commutati* (quod non demonstrent consuetudinarii, nec recidivi nostri) *& res tota confecta est: quod nisi ita sit, nihil profecto temporis dururnitas emolumenti attulerit, &c.*

1318 Obijciunt 27°. inter signa animi pœnitentis, à SS. Patribus commendata, commune ac generale est, humilis & uerecunda peccatorum Confessio, maxime si eam gemitus & lachrymæ comitentur.

Respondet, nullum ex Patribus asserere, signum istud esse sufficiens, si sæpius prælitum fuerit absque ullo fructu promissæ emendationis. Iud contrarium SS. Patres asserunt, ut uideamus.

1319 Obijciunt 28°. mirum in modum hallucinatur, dum confessionem peccati, & humilitatis actiones, que conficiendo fiunt, inter pœnitentiæ fructus non computamus.

Sed mirum in modum ipsimet obijcientes hallucinantur, dum istos pœnitentiæ fructus, absque emendatione, satis esse putant ad prudenter iudicandam consuetudinariam recidivorumque plenam conversionem, dum se humiliter accusant, nec unquam emendant. Hoc enim SS. Patres negant, nominatim Gregorius, cum dicit: *Confessionis uerba, quid aliud sunt nisi solta? In fructu ergo, non in solitiis, pœnitentia cognoscenda est, &c.*

1320 Obijciunt 29°. non possumus habere maiorem certitudinem de vera contritione pœnitentis, nisi de promptam ex ore seu confessione ipsius. Docet enim Augustinus quod conscientiam nostram uideamus, alterius non uideamus. Dicit & Apostolus 1. Cor. 2. *Quis enim hominum nouit, que in homine sunt, nisi spiritus hominis, & cui uoluerit revelare.*

Respondet 1°. non rectè citari uerba Apostoli: utpote qui loco objecto sic non habet, sed hoc modo: *Quis enim hominum scit que sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est?*

Respondet 2°. conscientiam alterius, siue cogitationes & motus uoluntatis alienæ, à nobis cognosci non posse in seipsis (& isto sensu Apostolum dicere, *quis hominum scit que sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est?*) cordis nihilominus alieni dispositionem nobis per effectus sic manifestari, ut de illa etiam moralis quedam certitudo habeatur, non solum talis, qualis ordinariè in Confessario de pœnitentis sui dispositione requiritur, sed & multo maior. Dicit enim Apostolus Rom. 15. *Certus sum, fratres mei, & ego ipse de uobis, quoniam & ipsi pleni estis dilectione.* Gregorius quoque homil. 18. in Ezech. illam Christi regulam, ex fructibus eorum cognoscetis eos, ueram esse offendit; per hoc enim quod uideamus, cognoscimus operantis animum, quem non uideamus. *... Cum enim alios respicimus largiri elemosynam, afflicto occurrere, oppresso subuenire, nihil eos in hoc mundo querere, nullis huius mundi compenditiis inuolare. ... quid aliud debemus, nisi eos perfectos credere, sanctos existimare?* Unde Regit. l. 5. ind. c. 14. epist. 59. Augustino Anglorum Episcopo scribens: *Excellentiæ uestre (inquit) christianitas ita nobis ueraciter olim innotuit, ut de bonitate ejus nullatenus dubitemus, sed magis certum modis omnibus teneamus, quia in causa fidei deuotè & studiose concurrat, & religiose sinceritatis sue solatia copiosissimè subministrat.* Et l. 6. ind. c. 22. Gregorianæ Cubiculariæ Augulæ scribit: *Scio quia omnipotentem Domi-*

num seruenter diligitis, atque in ejus misericordia confido, quia illa de uobis sententia ex ore ueritatis procedit, que de quadam muliere dicta est: dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Quid mirum? Sicut corporis huius uitam ex motu suo cognoscimus (ait Bernardus serm. 2. de Resurrect.) ita est fidei uitam ex operibus bonis. Ex quo infer: *Tu ergo si uideris hominem bonis operibus strenuum, & seruuore conversationis hilarum, vivere in eo fidem ne dubites, indubitata tenens uita illius argumenta.* Igitur & Scriptura sacra, & SS. Patres manifeste docent, per effectus & opera externa haberi à nobis posse notitiam & moralem certitudinem de ea, que in proximo est, animi dispositione, etiam maiorem, quam ea sit, que in Confessario extra necessitatem requiritur de interna pœnitentium suorum dispositione.

1321 Obijciunt 30°. Confessarius habere non potest maiorem certitudinem de conscientia seu interna dispositione pœnitentis, quam ut ipsam in Confessione manifestanti credat. Dicit enim S. Thomas Supplem. q. 8. a. 5. ad 2. *Rektor Ecclesiæ debet uultum pecoris sui agnoscere. ... per Confessionis manifestationem. Et quantum ad hanc cognitionem, non potest maiorem certitudinem accipere, quam ut subdito credat: quia hoc est ad subueniendam conscientia ipsius.*

Respondet Confessarium habere non posse maiorem certitudinem de factis internis & externis pœnitentis, ipsi pœnitenti certò notis, quæque Confessarius scire non potest nisi ab ipso, u. g. quòd hæc uel illa peccata commiserit, uel non commiserit, quòd istos uel illos actus in se excitare conatus fuerit, quòd illi uel illi confessus fuerit, &c. quam ut in istis pœnitenti credat. Et de factis & actibus ejusmodi loquitur S. Thomas loco objecto (expressissime enim loquitur de facta alteri Confessione, dicitque sufficere, quòd credit subdito dicenti, se alteri absolueri uolenti fuisse confessum) non autem loquitur de sufficientia factorum à pœnitente manifestatorum ad persuadendum Confessario, quòd pœnitens sit plene, siue ex toto corde conuersus; de qua sufficientia maiorem habere potest certitudinem ex principiis Theologicis, quam ut subdito credat, utpote qui nec eam habere potest, nisi ex principiis illis; quæ si nesciat, uel si ad ea non satis attendat, seipsum sæpius seducit, uti non semel offendimus.

1322 Obijciunt 31°. Christus aliud signum non instituit ad cognoscendam dispositionem interioriorem pœnitentis, nisi Confessionem. Quemadmodum enim in Baptismo ad significandam interioriorem abluitionem instituit abluitionem exterioriorem per aquam, cujus ad hoc uulgaris est usus; sic ad significandam dispositionem interioriorem pœnitentis, in Pœnitentiæ Sacramento, instituit uerba confitentis, quorum uulgaris est usus ad significandum interiores conceptus & motus hominis, uti docet S. Thomas Supplem. q. 9. a. 3. hisce uerbis: *Sicut in Baptismo ad significandam abluitionem interioriorem assumitur illud elementum, cujus est maximus usus in abluendo: ita in actu Sacramenti Confessionis ad manifestandam ordinariè assumitur ille actus, quo maxime consueuimus manifestare, scilicet propriam uerbam.*

Respondet Christum instituisse Confessionem, tamquam signum sufficiens ad manifestanda Confessario peccata; non tamquam signum uniuersim sufficiens ad manifestandam ueram plenamque conversionem, seu contritionem pœnitentis. Nec hoc dicit S. Thomas, nec ille est scopus, in quem collimant ea quæ loco citato dicit, sed totum quòd confessio peccatorum, quatenus pars est Sacramenti, proprio ore faciendâ sit, dum sic fieri potest, ut habet summariu illius articuli. Freuola proinde est obiectio.

7323 Objiciunt 32°. sola Confessio, non emendatio per aliquod tempus, est signum à Christo institutum ad credendum poenitentem satis esse contritum. Signum quippe à Christo institutum ad id credendum est de essentia Sacramenti Poenitentiae; utpote pars materialis ipsius. Sola verò Confessio, non emendatio illa, est de essentia, seu pars materialis Sacramenti Poenitentiae.

Respondeo negando antecedens, si sermo sit de signo adaequato, univèrsim sufficiente ad hoc ut Confessarius prudenter judicet, poenitentem sufficienter dispositum esse ad abolitionem, sive ex toto corde contritum. Certissimum namque est, omnem confitentem non esse talem: exempli gratiã talem non esse qui consuetudinem habet peccandi contra legem Dei, naturã vel Ecclesiã, de quo nulla spes emendationis apparet, licet ore proferat se dolere, emendationemque proponere. Et idem est de confite, qui proximam mortaliter peccandi occasionem non vult deserre, vel alienum non vult resistere, vel acceptas injurias non vult remittere. Nec probabile est à Christo sic institutum esse Poenitentiae Sacramentum, ut voluerit Confessarium, contra omnes prudentis regulas, iis in circumstantiis poenitenti, se ex toto corde contritum asserenti credere, credendoque Sacramentum periculo nullitatis exponere, in quibus fides ipsius, secundum communem prudentem sensum & usum, vel certò, vel probabilis falsa, vel certè dubia est, & rationabiliter suspecta. In quibus Sacerdos validè quidem absolvet, si coram Deo reverà contritus esset; absolvendo tamen peccaret contra officium fidelis & prudentis dispensatoris mysteriorum Dei. Manifestum proinde est, signum sufficienter certificans Confessarium de sufficienti contritione poenitentis, ad fidem & prudentem usum officii sui, non esse necessarium ad valorem & essentiam hujus Sacramenti; nec ad ejus valorem essentiamque necessarium esse, quòd Confessio, in omnibus circumstantiis, sit ejusmodi signum: licet Confessio aliis indicibus adminiculata, & nullum contra se signum habens, per quod elidatur, dici possit ejusmodi signum. Ecce quàm nullo negotio veritatis calor liquefacit pruinas frigentium objectionum, quas Carolus ab Assumptione, & sequaces ipsius insolubiles existimabant.

1324 Objiciunt nihilominus 33°. ad quod sufficit essentia Sacramenti Poenitentiae, nihil aliud requiritur, non utique emendatio, nec numeri peccatorum diminutio, nec quidquam aliud, non essentiale Sacramento. Sed ad obtinendum effectum Sacramenti Poenitentiae, remissionem scilicet peccatorum, sufficit essentia istius Sacramenti, scilicet confessio, contritio, satisfactio, absolutio. Ergo ad obtinendum effectum Sacramenti Poenitentiae, nihil aliud requiritur, non utique emendatio, &c. Syllogismus istum Carolus adeò evidentem arbitratur, ut, quasi de victoria certus, percunctetur: *quam Scriptura, quam traditio, quam alicujus momenti ratio tam evidenti rationi opponi potest?*

Verùm sapientissimi Episcopi, Tornacensis & Castoriensis, dudum ostenderunt, jaçantiam istam magis ex praecipitata mentis caligine, quàm ex lumine veritatis procedere, nihilque facilius esse, quàm objectionem illam veritate contere; cum non fulgeat, si fulgeat, nisi vanitate.

Distinguo ergo majorem: ad quod sufficit essentia Sacramenti, nihil aliud requiritur ad valorem & essentiam Sacramenti, nec ad id proinde requiritur emendatio, &c. concedo. Nihil aliud requiritur ad officium Ministri Sacramenti fideliter & prudenter exercendum, dum de aliquo essentiali, v. g. de contritione, rationale est dubium, nego. Et argumenti vanitatem in simili demonstrat:

simili namque syllogismo probaretur, ad prudentem administrationem baptismi, in dubio an aqua sit vel non sit naturalis, Sacerdotem non debere gustu, vel alio sensu probare aquam; syllogismus Carolinum sic imitando: *ad quod sufficit essentia Sacramenti Baptismi, nihil aliud requiritur, non utique probatio aquae per gustum, vel alium sensum. Sed ad obtinendum effectum Sacramenti Baptismi, sufficit essentia istius Sacramenti, aqua scilicet naturalis, & infuso ipsius, cum debita forma. Ergo ad obtinendum effectum Sacramenti Baptismi, nihil aliud requiritur, non utique probatio aquae in dubio, &c.* Quis non desleret stupendam caecitatem taliter arguentis? Quis non illicè reponeret, quòd licet ad valorem & effectum Sacramenti Baptismi sufficiat ponere essentialia istius Sacramenti, in dubio tamen an materia sit talis, qualem Christus instituit, probationem illius per gustum, seu alium sensum, necessariam esse ad prudentem Baptismi administrationem?

Simili rursus argumento probaretur, instrumenta artificis, malleum, ferram, asciam, &c. necessaria non esse ad construendum aedificium, dicendo: *Ad quod sufficiunt essentialia aedificii, nihil praeterea requiritur. Sed ad construendum aedificium, sufficiunt essentialia aedificii, scilicet lapides, lateres, cementum, asseres, clavi, &c. Nihil ergo praeterea requiritur; non proinde instrumenta illa. Vanissimum argumentum. Tametsi enim instrumenta non requirantur, velut partes essentialia aedificii; requiruntur ad ritè ordinandas partes essentialia. Similiter licet emendatio, in casu nostro, non requiratur tamquam pars essentialis Sacramenti Poenitentiae; requiritur tamquam signum necessarium ad cognoscendam contritionem ex toto corde, quae pars est essentialis.*

Emendationem proinde velut signum exigendo, nihil addimus institutioni Christi; sed illud ipsum exigimus, quod Christus exigit, ut Confessarius non judicet, nisi causã cognitã & probatã. Contritionem quippe in dubio cognosci vult ex fructibus, juxta illud: *ex fructibus cognoscetis eos.* Quos fructus Augustinus serm. 60. Ed. novill. Paris. ait esse *dignos poenitentiae fructus*, addens, quòd *quisquis istos fructus non fecerit, sine causa putat per se sterilem poenitentiam se mereri veniam peccatorum.*

Objiciunt 34°. Confessarius rimari debet contritionem poenitentis per actiones à Christo institutas, non per alias. Ad hoc autem Christus instituit Confessionem, non emendationem.

Nego minorem, dum Confessionis signum ex circumstantiis falsum apparet, vel dubium. Tunc quippe nuda Confessio non est signum sufficiens, sed sola Confessio adminiculata dignis poenitentiae fructibus, ex quibus poenitentiae veritas & plenitudo Sacerdoti sufficienter innotescit, praesertim ex vita emendatione.

Objiciunt 35°. relapsus, qui fieri potest vel ex carentia, vel ex mutatione propositi, à nobis non bene dicitur fieri ex carentia potius quàm ex mutatione propositi. Sed relapsus consuetudinarius & recidivorum nostrorum, fieri potest vel ex carentia, vel ex mutatione propositi. Igitur à nobis non bene dicitur fieri ex carentia potius quàm ex mutatione propositi.

Retorquo argumentum: relapsus qui fieri potest, vel ex carentia, vel ex mutatione propositi, ab objicientibus non bene dicitur fieri ex mutatione potius quàm ex carentia propositi. Sed relapsus consuetudinarius & recidivorum nostrorum, fieri potest vel ex carentia, vel ex mutatione propositi. Igitur ab objicientibus non bene dicitur fieri ex mutatione potius quàm ex carentia propositi. Dubium proinde est; an non fiat ex carentia propositi. Dubia proinde dispositio consue-

tudinationum recidivorumque nostrorum. In ejusmodi verò dubio certum est, extra casum justæ necessitatis, non esse licitum exponere Sacramentum periculo frustrati valoris & effectûs. Ecce rursus armis suis contra seipos dimicant Adversarii. Ad istud ergo argumentum in forma.

Respondeo relapsum quidem facilem, promptum & frequentem in gravia crimina, scilicet externa, quæ sine plena deliberatione non committuntur, speculative & metaphysice non esse signum infallibile carentiæ propoliti; moraliter tamen, & juxta communem hominum sensum, esse vehementer indicium carentiæ propoliti, sive quo vehementer suspecta redditur fides contentis, se emendationem firmiter proponere assentis, uti probant centum duodecim argumenta, quæ supra deduximus.

1327 Obijciunt 36°. seu potius instant contra responsionem ad objectionem præcedentem, Petrus verè erat in gratia, firmoque proposito moriendi pro Christo, cum dixit, *animam meam pro te ponam*; tamen in proposito isto diu non fiterit, sed paucis post horis, dum mori timuit, vitam negaverit. Similiter ergo consuetudinarii & recidivi nostri in vero se se emendandi proposito esse prædenter creduntur, dum contentur, tamen in proposito isto diu non sint permanituri, sed paucis post Confessionem horis relapsuri.

Nego consequentiam: quia ex antecedente solum conficitur, quòd sicut lapsus unus ex gravissima tentatione improvisa, non facile proinde proveniens, non est argumentum fidei vel sinceræ promissionis, sed humanæ fragilitatis; ita & recidiva una, non facile, sed ex gravissima seu extraordinaria tentatione improvisa proveniens, &c. Sed id non conficitur de recidiva frequenti, facilique & citò post Confessionem contingente, non ex tentatione gravissima & extraordinaria, sed ordinaria, seu non alia quam proprie concupiscentiæ.

1328 Obijciunt 37°. Patres, de pœnitentiâ loquentes, non distinguunt inter lapsus unum, & relapsus, etiam facilem ac frequentem.

Nego assumptum: distinguit enim 1°. Clemens Alexandrinus cap. 74. laudatus. 2°. distinguit Concilium Tolontanum III. dum execrabilis præsumptionis potius arguit eos, qui toties absolvi volebant, quoties peccare libisset, quam eos qui semel tantum peccaverant. 3°. distinguit Ecclesia, dum semel in hæc lapsum, ad se reversos facile recipit; non sic relapsos. 4°. distinguit Innocentius XI. dum propositionem sexagesimam damnando, declarat negandam vel differendam absolutionem consuetudinariis, post multa promissa non dantibus spem emendationis; nihil simile declarando de semel tantum peccantibus contra legem Dei, &c.

1329 Obijciunt 38°. quid est exterior vitæ emendatio, nisi mutatio operis? Quid est propositum effectivum non peccandi, nisi mutatio cordis? Recidivo, dicenti se mutatum opere, Confessarius credit: cur ergo similiter non credit dicenti se mutatum corde? cum facilior sit mutatio cordis, quam operis? inquit Carolus ab Assumptione.

Verum postrema ista ipsius verba paradoxum continent. Faciliorem quippe non esse mutationem cordis, seu correctionem interni affectûs, quam operis, seu actûs externi, manifestum est ex eo quòd ad mutationem externi operis homo se liberè determinare non possit, sine interna ad istam mutationem affectu.

1330 Ad argumentum itaque respondeo, Confessarium idè potius credere pœnitenti manifestanti exteriora facta sua, quia de his pœnitens certitudinem habet, nec ea Confessarius scire potest nisi ab ipso. Aliud est de interna cordis mutatione, illiusque sufficienciâ; quæ quia sub sensum non

ecadit, prout facta exteriora, circa eam pœnitens plerumque fallitur, putans sufficientem se contritionem habere, cum non habeat. Et idè de ea Confessarius non satis certificatur ex testimonio ipsius, sed ex principiis Theologicis, auditâ narratione ipsius, certificari debet.

Obijciunt 39°. S. Leo epist. 91. dicit, quòd oportet unumquemque Christianum suæ conscientiæ habere iudicium.

Verum S. Pontifex non loquitur de iudicio, quo peccator de sufficienciâ sua, ad absolutionem dispositione decernat (circa eam quippe submittere se debet iudicio Confessarii sui) sed de iudicio, quo ab ipsa mente ipsius talis sententiâ proferatur: ut se indignum iudicet corpore & sanguine Domini; dignum verò calligatione ob peccata sua. Quod S. Augustinus sic explicat: *In hac ergo pœnitentiâ majorem quæque severitatem debet exercere, ut à seipso iudicatus, non iudicetur à Deo... Si enim nos iudicaverimus, non itaque iudicaverimus. Acedat ergo homo adversum se tribunal mentis suæ... Constituat se ante faciem suam, ne hoc ei postea fiat... Atque ita constituto in corde iudicio, assistat accusatrix cogitatio, testis conscientia, carnis flexus timor. Inde quidam sanguis animi pœnitentis per lacrymas profusatur. Postremo ab ipsa mente talis sententiâ proferatur, ut se indignum homo iudicet corporis & sanguinis Domini. Videatur totus contextus sancti Leonis, & apparebit hoc esse quòd à sancto Leone docetur loco objecto. Dicit enim, quòd peccator proprio se iudicio condemnare debet, ad remissionem criminum obtinendam.*

CAPUT CXXX.

Nulla ex assertionibus nostris, sive ex praxi illius, inconvenientiæ consessoria sunt.

A Uthor Apologiæ pro praxi communi pœnitentiæ, cumque ipso Doctor Martin, qui Apologiam supra memoratam adoptavit, suoque inscriptam nomine evulgavit, gravissima ex praxi assertionis nostræ sequi putant inconvenientiâ. Primò namque praxis illa celeri (inquit) passu tendit ad eliminandam Pœnitentiæ Sacramentum.

At certissimè imponunt, etque impossura ista veteris Ecclesiæ praxi vehementer injuriosa. Olim namque graves peccatores, etiam occultos, etiam non consuetudinarios, nec recidivos, absque comparatione diutius Ecclesiâ post confessionem detinuit in laboriosis, ante sacramentalem absolutionem, humillimè pœnitentiæ exercitiis, quàm modò fiat ab his quos ipsi Rigoritas, contra Innocentii XI. prohibitionem, appellant. Impium tamen blasphemumque foret asserere, quòd praxis illa veteris Ecclesiæ celeri passu tendebat ad eliminandam Pœnitentiæ Sacramentum; cuius dignam econtra susceptionem, administrationemque, per illam praxim pia Mater Ecclesiâ procurabat; sicut & hodie procurat praxis nostra.

Instant nihilominus ipsi dupliciter. Primò sic: si contingat consuetudinarius, ut sæpè fit, inter practicanda illa pœnitentiæ exercitia reincidere, ad longiora tempora, secundum nos, remittendus erit. Si post hæc iterum relabatur, iterum ad longiora. Si denique tertîa, quartâ, quintâ vice reincidat, iterum ad longiora & longiora. Et sic aliquando in finem vitæ absolutio differretur. Ergo praxis nostra tendit, &c.

Sed imprimis imperitum est argumentum: si enim in fine vitæ talis absolvatur: ergo Pœnitentiæ Sacramentum non eliminatur. Est etiam veteris Ecclesiæ praxi injuriosum, quæ olim similibus in casibus, imò abique tam frequentibus inter pœnitendum relapsibus, absolutionem sacramentalem distulit ad vitæ finem, ut certum est in